

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marți, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Vogler in Viena, Praga, Budapesta etc. etc.

Corespondențele sînt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiin, 5 Februarie

Un simțământ îndoit trebuie să cuprindă inimile Românilor acum când știu ceea ce a respuns Maj. Sa deputațiunii reprezentanților bisericeii gr. or. române din Transilvania și Ungaria: un simțământ de bucurie și totodată de întristare.

De când Românii din Ungaria și Transilvania au avut norocirea a veni sub sceptrul Habsburgilor, au avut parte de o tratare mai omenească. O spunem aceasta, cu bucurie, pentru că ori și care Român se bucură când cugetă că sub sceptrul habsburgic i s'a ușurat soarta; de altă parte însă trebuie să ne cuprindă întristare, pentru că un popor cum este cel maghiar, după o conviețuire de preste nouă seculi cu Românii și după ce nu odată, au avut ocaziune a simți și cunoaștea virtuțile poporului nostru, în loc să urmeze indigitațiunile etnografice tot mai are oameni, care și bat capul cu utopii stricacioase și lui și nouă.

Bunătatea dela Habsburgi încă n'a venit toată de odată. A trebuit un secol și jumătate până și-a croit o cale mai largă, încât să fie simțită de Românii însetat de dreptate. Și astăzi de câte ori se ivesce vre-o asuprire nouă privirile sînt țintite la ceea ce va dice monarhul.

Nici nu era cu putință ca bunătatea să vină de odată.

Constituțiunile țerilor monarhiei locuite de Români erau părtinitoare unor clase de oameni până la egoismul cel mai extraordinar, cu deosebire în Transilvania.

Românii aveau și ei clasă privilegiată din sinul lor. Dară partea mai avută și mai desceptată, jeloasă de privilegiile ce i le-a dat constituțiunile, a părăsit trupina din care a răsarit, și s'a alipit de ceapă a poporului care, în decursul timpului s'a știut face popor domnitor; partea mai sê-

racă și neluminată, care era ținută în întunec și nu și cunoștea adevărata pozițiune, nu era decât o pepinerie de desnaționalizare succesivă, sau un stafagiu decorativ la aducerea legilor impilatoare pentru frații condamnați, fără vină la robote și la servitute. Dicum fără, vină, căci un popor, care a dat din sinul seu atâta lume meritată pentru patrie, care a luptat pentru apărarea și susținerea patriei sute de ani, încât domnitorii înșiși au fost constrinși a distinge atâta lume de român cu drepturi nobilitare, n'a putut fi vrednic de o pedeapsă așa de aspră, în cât pre lângă robote și servitute să fie tolerat numai până la buna plăcere, cu biserica și naționalitatea sa. Și cu toate aceste seculul al XIX, așa numit al luminii, a aflat patria noastră în împregiurari de aceste, în împregiurări, cari pentru Român țermureau chiar și modul traiului de toate zilele.

Dar toate aceste și au avut isvotul în timpurile feudalismului, timpuri când nu tot omul putea să aibă drepturi omenești. Cu alte cuvinte, asemănând ductul timpurilor acelora cu cele de mai încoace, barbarismul s'ar putea escusa și înca tocma pentru că era născut în barbarism.

Când lumina civilizațiunii moderne a început a și întinde rațele și asupra patriei noastre a fost o bucurie generală și între Românii dintre Tisa și Carpați; cu atât mai dureroasă a fost desamăgirea când au băgat de samă, că se începe o luptă care nisuiască a substitui feudalismului maghiarismul.

Lupta aceasta a avut urmări fusteste. Ea a înveninat libertatea proclamată la 1848, a născut urmările de tristă aducere aminte și în mare parte are a i se atribui, că nici astăzi nu ne vedem patria aședată în tigna ei, în tigna, în care din prisulce material al cetățenilor statului să caute de toate

instituțiunile cari fac libertatea bine înțeleasă, în sinul cărei să se desvoalte o prosperare generală.

Ceea ce n'a succed, maximei Kossuthiane: „Mind en ember legyen ember és magyar (Tot omul să fie om și maghiar)” ni se prezentează astăzi, după treizeci de ani, în formă de proiect de lege, în puterea căruia, în timp de șase ani de zile, cel mult, în toate scoalele elementare și populare ale naționalităților nemaghiare, prin urmare și ale Românilor, să se propună limba maghiară. Scopul? Nu ni'l spune proiectul, dară ni'l spun destul de clar interpretatorii oficioși, cari spun fără nici o rezervă: „ca în viitorul numai acei cetățeni ai Ungariei să fie fericiți, cari nu numai după nume, dar și după limbă vor fi Maghiari!”

Destulă cauză dară de a se umplé inimile a trei milioane de Români de întristare, când își vedă amenințate limba și naționalitatea lor din acea parte, carea ar trebui să lucre din cea parte pentru spriginirea și promovarea dezvoltării elementului român.

Destulă cauză de a se umplé de întristare inimile cetățenilor Români din Ungaria, când ved, că după ce succesive li se detrag mijloacele de cultură e rezite dela alte guverne, la a căror fonduri de altmintre contribuie și ei, guvernul ung. actual mai vine cu un nou proiect, ca să stingă și cea de pe urmă flacăra a speranței ce am nutrit totdeauna, că și noi sîntem îndreptățiți a ne bucura de ocrotirea sa părintească.

Dar iată tronul, de la care neau venit mângăiere și ușurări în seculul trecut și în cel de față, cătră acela se îndreptară privirile și de astădată și dela înălțimea aceluia au resunat mângăitoarea voce, că „va învrednici obiectul” întristării noastre „unei mature apretețări” și dă vor aduce din partea legisla-

tivei astfel de hotăriri, care ar pute causa îngrigirite mince și ar fi în stare să turbure pacea și buna înțelegere între deosebitele naționalități ale țerei.

Scim prea bine că tronul în obiectul din cestiune este numai un factor constitutiv al legislațiunii unguresci. Am amintit, nu mai departe, decât în rëndul trecut, că, după presemnele ce se ved din presa maghiară, obiectul acesta va întâmpina greutăți. Cu toate aceste bucuria trebuie să încâldească inimile noastre, când vedem că de acolo, de unde ne-au venit și până aci mângăierile și ușurările noastre, și astăzi strălucesc rađa mângăierii.

Mărturisim, că apăsarea simțământului îndoit nu este încă cu totul prăvălită de pe pepturile noastre. Luce firec! Procesul nostru național este încă în decurgere. Judecătorii lui au să cerceteze încă cauza și apoi să aducă sentența.

Pe lângă rađa mângăierii de sus însă ne mai încâldeșce și o altă bucurie, bucuria, că apărătorii causei: arhieriei noastre, fruntașii clerului și poporului nostru credincios, au luat cauza noastră atacată în mâinile lor spre a o apăra până la cele mai înalte locuri. Până putem compta la apărătorii nostri, cauza noastră, și dacă n'ar reeși de astădată învingătoare, nu o ținem, nu o putem ține perdută. Apărătorii ei se vor afla și în viitor la înălțimea misiunii lor. Ei vor sci, că cauza aceasta este cauza unui popor de trei milioane de suflete, este a patriei, este a misiunii culturale în sud-ostul Europei. Causa, o repetim, de astădată se poate perde, dar ea este totdeauna apelabilă, pentru că în prescripțiune, până este viu poporul ce reprezintă, nu cade nici odată.

FOIȚA.

Povestea despre Tolpa țiganul și Stefan-Vodă Cel Bun și Mare.

(Sfêrșit).

Toți tăcură molcum, când aușiră de o așa grea poruncă. Înșuși pâr-călabului i se încleștă gura. El scia, ca și toată lumea, că împotriva poruncii lui Vodă nu era chip de a sta. Bieții flēcăi se cam codea. Vêdênd Tolpa sfiiala flēcăilor, adaose:

Porunca Măriei Sale lui Vodă mai dice, că cine se va împotrivi celor glăsuite într'această carte domnească, să mănânce la spete o sută de toege tot de cele sârate, petroase și îndesate.

Flęcăii care nu prea aveau poftă de așa mâncare, puseră mâna pe ju-pânul pâr-călab, îl întinșeră la pământ și i deteră cincideci de bețe bune. Pâr-călabul suferi și nu dîșce cărc.

Vedî bine, că n'avea ce dice dacă odată Vodă poruncise.

Apoi Tolpa îi dîșce:

„Aceasta este, jupâne pâr-călab, ca se te învești minte altă-dată a mai asupri pe acești sêrmani și nemernici; Vodă nu poate suferi să se facă nedreptate în țara lui, și să se schinguiască bunii locuitori ai acestei țeri.”

Totuși pâr-călabul nu se putea dumeri cum de să cadă asupra lui o așa de aspră urgie domnească, el sciindu-se credincios și supus domniei. Nu mai cuteza multă vreme să vie la curtea domnească, temându-se de a da ochi cu figura cea cruntă a lui Stefan-Vodă când era amărit pe cine-va.

Trecu ce trecu și trebile îl siliră în cele din urmă, să se înfățișeze Domnului seu. Veni deci cu frica în sin, la curte și se arêță lui Vodă.

Acesta, cum îl vedu, îi dîșce zimbînd și cu fața senină:

„Bine ai venit, pâr-călab, ce mai veste de prin țară? De mult e de când n'am mai dat cu ochii de tine. Au doară te-ai mândrit.”

„Umilita slugă a Măriei Tale a fost tot-deauna supus poruncilor. Și nu cred să te fi îndoit de credința ce totdeauna ți-am arêtat,” respunse pâr-călabul.

„De unde îți vin ție pâr-călab, așa gânduri străine cugetului meu? Eu totdeauna te-am cinstit, și dreptul lui Dumneșeu, n'am avut să mă căesc de aceasta nici odată.”

Aușind versul cel dulce al graiului domnesc, pâr-călabul mai prinse puțină inimă și se încumêtase a dice:

„Pecat de Dumneșeu, Măria Ta, să-ți arunci urgia cea aspră unui slujitor credincios, să faci să se necinstească cărunteța unui slugitor supus fără să-l fi judecat mai întâi, sciindu-te totdeauna drept.”

„Ce sînt aceste care le spui tu, pâr-călab?” îi dîșce Vodă plin de mirare și perindu-i seninătatea de pe față.

Pâr-călabul înțelese, că trebuie să se fi jucat vr'o drăcie în istoria aceasta și respunse:

„Iată, iată, Măria Ta, cum am

suferit o pedeapsă pe nedrept.” Și spuse tot ce i se întêmplase cu Tolpa.

Când aușî Vodă de una ca aceea, sta, mânia i se supăre pe față. Ochii îi scăpărau de urcare. El dîșce:

„Mișelul! Va se dîcă el m'a amăgit când 'mi a cerut iscălitura sub acele cuvinte fie voia ta, prefăcându-se a nu sci Tatăl nostru. Nemernicul! Nu mai este vrednic a vedé fața mea. Să se spânzure!”

Bietul Tolpa, de cum vedu-se pe pâr-călabul, că venise la curte, se ținea după urma lui să vadă ce are să se întêmple. Când pâr-călabul intrase la Vodă, Tolpa se tupilase la ușă și asculta. Iară când aușî groaznicele cuvinte ale lui Vodă, se făcu nevedut.

Îl căutarê slujbașii și pue mâna pe dînsul; dară el parcă intrase în bortă de șerpe. Tolpa nu e nicăiri. Se trimise numai decăt oameni în urma desitului de Tolpa.

El bietul, de la care să năzuiască, unde să și caute adăpost, unde să se ascundă de mânia lui Vodă? Într'o clipă mii de gânduri îi trecură prin cap. În cele din urmă se socotî că

Reprezentatiunea

deputatiunii române greco-orient. în cauza proiectului de lege privitoriu la introducerea limbii maghiare în scoalele populare.

Maiestatea Ta ces. și apostolico-regească!

Preagrafioul nostru Domn!

Biserica gr. or. română din Ungaria și Transilvania a dovedit, între toate împregiurările în mod atât de strălucit credința sa neclătită și devotamentul către înaltul tron al Maiestății Tale, în cât această virtute de cetățeni strămoșească a întimpinat totdeauna preainalta recunoaștere.

Și acuma când această biserică prin episcopatul subscris și deputatiunile consistoriilor îndrăsnesc a se apropia de adreptul de preainaltul tron al Maiestății Tale într'o cauză, care atinge nu numai interesele sale esențiale, ci una dintre condițiunile principale ale prosperării patriei noastre, — este de acea convingere, că prin această procedură inspirată de cele mai loiale simțăminte își implinesce datoria sa adânc simțită față cu preainaltul tron al Maiestății Tale și față cu iubita noastră patrie.

Cauza care ne silește la acest pas precugetat cu toată serioșitatea, este acea dispozițiune ce se intenționează a se aduce prin legislațiune pe terenul instrucțiunii peste tot, prin urmare și pentru scoalele noastre populare confesionale, care dispozițiune, ori cât i s'ar aproba scopul, totuși în executarea practică se arată păgubitoare pentru cultură, iar din punct de vedere pedagogic chiar cu neputință, de altmintrelea în rezultatele ei este astfel, încât între împregiurările naționalităților patriei la efectuarea de o parte va pute avea de urmare o procedură escesiv zeloasă, iar de altă parte din punct de vedere al intereselor naturale și instinctive ale naționalităților va pute produce numai jaluzie, neîncredere și o deosebită înstrăinare nu numai la credincioșii bisericeii noastre, ci și între celelalte naționalități nemaghiare; o împregiurare, care tot deauna, dar cu deosebire în situațiunea politică de astăzi, încă nu destul de limpede, ușor ar pute slăbi concordia frățească atât de mult dorită între popoarele patriei și alipirea patriotică de interesele statului, iar respectivei dispozițiuni dietale înseși i-ar împedeca seau chiar ar paraliza scopul arătat.

Noi adevă din declarațiunea făcută ocașionalmente de ministrul ung. de culte și instrucțiune publică al Maiestății Tale în dietă și mai în urmă-

din comunicările foilor am venit la cunoștință, că numitul domn ministru are de cuget a ascerne dietei un proiect de lege, conform căruia în termin de șese ani dela intrarea în viață a aducândei legi are să se introducă limba maghiară ca obiect de învățământ obligat peste tot în toate scoalele populare elementare seau superioare cu acel scop: ca prin aceasta să se dea ocașione fiă-cărui cetățean a și însuși limba maghiară, ca limba statului; așa dar, prin proiectul de lege se intenționează, ca însușirea limbii maghiare să se mijlocească prin instrucțiune în scoalele populare elementare.

N'avem nimic de a observa, ca să se dea cetățenilor statului după puțină ocașione, de a învăța limba maghiară, ca limba statului, cu toate că legea esistență de naționalități, respective dreptul asigurat naționalităților la întrebuițarea limbii lor, și preste tot referințele etnografice ale patriei nici pe departe nu justifică necesitatea generală de a învăța limba maghiară: dar pentru învățarea limbii maghiare proiectul de lege face astfel de dispozițiuni, față cu cari, — deși am fost cu mare stimă către vederile de altmintrelea înțelepte ale guvernului Maiestății Tale, — suntem siliți a ne exprime convingerea, că acele dispozițiuni nu sânt nici de cum în stare a corespunde scopului propus.

În privința aceasta îndrăsnim înainte de toate a face preaumilita observare, că legea de instrucțiune prescrie pentru scoalele populare atâtea obiecte de învățământ, neapărat de lipsă pentru clasa de jos a poporului, a căror învățare în limba maternă a scolarilor ocupă cu deseveșire întreg timpul otărit în lege, așa încât afară de obiectele deja prescrise a mai învăța, fie în mod teoretic fie și numai mod practic, încă o altă limbă cu totul necunoscută elevului în acea măsură, precum o cere scopul proiectului de lege, abstrăgând dela fragețimea minții copiilor, lipsesce cu totul timpul fizic recerut.

Dacă însă cu toate acestea se intenționează, ca în scoalele elementare din comunele bisericesti, cari nu pricep limba maghiară, să se învețe această limbă și elevii se și-o însușească cu rezultat în vorbire și scris, nu rămâne alt modru practic decât, neglijându-se obiectele de învățământ, deja prescrise de lege și neapărat necesarie atât în viața publică, cât și pentru ulterioara perfecționare, — să se întrebuițeze toată durata anilor de școală pentru instruirea practică a limbii maghiare, carea în viața publică nu este neapărat de lipsă pentru toți, și încă a suprimarea întrebuițării limbii materne proprie și a desvoltă-

rei puterilor intelectuale ale scolarilor.

Nu putem presupune despre guvernul Maiestății Tale, că ar voi să esopăreze învățarea limbii maghiare în modul acum arătat, căci prin aceasta s'ar jertfi scopul instrucțiunii populare interesului forțat al învățării limbii, și în sfârșit toată învățarea acestei limbi în scoalele populare din comune nemaghiare n'ar avé alt rezultat decât, că scolarii de limba nemaghiară după o trudă îndelungată ar pute ici colea să rupă câte un cuvânt maghiaru, amestecându-l cu elemente din limba sa proprie maternă, pe când nu și-ar pute însuși nici chiar elementele culturale, corespunzătoare necesității reale, ér eșind din școală curând ar uita cunoștințele defectuoase, câștigate cu mare încordare, ale limbii maghiare, ceea ce se poate documenta cu nenumărate exemple din viața practică.

De altă parte nu tragem la îndoială, că pentru însușirea limbii maghiare se pot face unele pregătiri chiar și în scoalele populare elementare, la nici un cas însă nu în estinderea pretinsă de proiectul de lege din cestiune pentru scopul arătat, ci simplu prin învățarea limbii în scris și cetit și deprinderi practice de lipsă spre acest sfârșit. În privința aceasta și până acum s'a purtat grige după puțină, încât adevă prin dispozițiuni urmate din îndemnul propriu al organelor noastre autonome fără nici un impuls din afară s'a introdus în scoalele populare mai bine organizate numitele pregătiri în măsură aplicabilă, fără neglijarea obiectelor celor mai de lipsă de învățământ.

Cu totul altmintrelea sânt de a se considera scoalele confesionale superioare și mai ales Institutul pedagogice, în care așa dară se pot lua treptat măsuri mai ample pentru învățarea limbii maghiare; dar și în privința aceasta stăruința autorităților scolare ale bisericeii noastre autonome numai ar cresce, dacă, pe baza legilor existente, fără nici o dispozițiune mai nouă din partea legislativei, aceste autorități libere de ori-ce influință din afară vor pute lua spontan din timp în timp dispozițiuni corespunzătoare postulatelor culturale.

Ce privesce introducerea limbii maghiare ca obiect obligat de învățământ în scoalele confesionale nemaghiare, suntem siliți, pe lângă amintite pedeci neînvigibile pedagogice a mai aduce înainte în această preaumilită reprezentațiune încă o împregiurare foarte dureroasă, care, stând în legătură cu proiectul de lege din cestiune, nu se poate după noi a nu fi luată în considerațiune. Este știut, că opiniunea publică din patria noastră, carea se exprimă în viața publică și în presă, ca și în dietă, solicează neîntrerupt astfel de dispozițiuni legislative și administrative, cari sânt cualificate a duce la maghiarisarea cetățenilor de naționalitate nemaghiară.

Această nisuință a elementului maghiar, manifestată atât de viu, încă de mult a produs îngrijiri între credincioșii bisericeii noastre, cari și tem limba și naționalitatea lor; și de oare ce biserică noastră are caracter național, proiectul de lege, obiectul espușării noastre, între credincioșii bisericeii noastre, chiar și numai aușindul-l, a mărit într'atâta amintita îngrijire, încât ei reprivind la încercările analoge, întreprinse cu vre-o câte-va dăci de ani înainte, se tem, că proiectul din cestiune este pe terenul legislațiunei un nou început al nisuințelor, cari aveau de scop a duce în îndeplinire cu tot prețul maghiarisarea și cari în decursul desvoltărilor ulterioare pot lua direcțiunea, prin carea întrebuițarea liberă de până acum a limbii noastre naționale în viața publică, în comunele și biseri-

cele noastre, încetul cu încetul să fie eschisă cu totul.

Nu ne simțim chiești a ne demite în prea umilita noastră reprezentațiune prezentă la desfășurarea, că în cât poate fi salutar sau din contră păgubitoriu pentru interesele patriei, a se propune maghiarisarea drept scop, dar după ce din mai multe părți, nu fără ori ce aparență de adevăr, se atribuie proiectului de lege din cestiune un astfel de scop, ne ținem de datoriță patriotică, ori unde va pute străbate vocea noastră, a declara, că credincioșii bisericeii noastre române n'au nici o antipatie către limba maghiară, dar se alipesc de limba lor și de caracterul lor național cu atâta tenacitate, încât e curată imposibilitate ai desbrăca de dăsele.

Dacă proiectul din cestiune n'ar avé în sine nici chiar aparență înclinării de maghiarisare, de sigur în privința eventualei executări s'ar urma o astfel de procedură, carea ar produce între elementul maghiar și nemaghiar în loc de concordie frățească atât de necesară numai amărăciune reciprocă, din cas în cas o ar potența, și în fine ar avé numai urmări periculoase pentru interesele patriei comune. În privința aceasta doară va fi de ajuns a ne provoca în general la esperințele, pre cari a le specifica acum, cu privire la serioșitatea situațiunei, nu ne dimitem, cari însă fără îndoială dovedesc, că în timpii din urmă s'au făcut din partea organelor administrative încercări peste marginile legii, respective s'au aplicat chiar ordinațiuni obligatoare în favoarea limbii maghiare, și astfel de transgresiuni se practicează cu toată vehemența cu deosebire din partea acelor organe administrative, cari stau în nemijlocita apropiere de popor.

Dacă luăm în privire mai de aproape singuraticile dispozițiuni ale proiectului de lege, cu care suntem siliți a ne ocupa în preaumilită noastră reprezentațiune, ne oprim la acel punct mai ales, care în privința învățătorilor aflători în funcțiune dispune, ca aceștia în decurs de șese ani să fie detori într'atâta a și însuși limba maghiară, încât să și poată justifica cualificațiunea, de a o propune „pre acea”, prin depunerea unui esamen, și numai pentru învățătorii trecuți peste cincideci de ani ai etății concede escepțiune, și încă astfel, ca în privința casurilor escepționali, înțelegându-se între aceștia și învățătorii confesionali, numai ministru de culte și instrucțiune publică poate decide.

Abstrăgând dela partea ultimă a acestei dispozițiuni, care taie drept în autonomia bisericeii noastre, peste tot se vede, ceea ce și dealtmintrelea după părerea noastră caracterizează întreg proiectul de lege, că adevă acesta nu se poate executa; căci se știe că, pentru a nu ne provoca la alte scoale confesionale, în provincia noastră metropolitană peste tot, și în special în acelea părți, unde limba maghiară nu este în us la popor, o însemnată, ca să nu dăcem o preponderantă parte a învățătorilor în funcțiune, după împregiurările de până acuma, sau nici decum sau prea puțin știu limba maghiară, așa încât aceștia nu sânt capabili de a propune limba maghiară, cu atât mai puțin, după cum se vede a se intenționa prin cuvintele proiectului de lege „în a ceea” (azon való) a propune obiectele în limba maghiară. La aceasta se mai adaugă încă și aceea tristă împregiurare, cumcă învățătorii peste tot plătiți de către seracele noastre comune bisericesti, au mai fără escepțiune un salariu anual în proporțiune atât de mic, încât cu acela abia și pot împlini lipsele de toate dăile, ci pentru a și susține casa sânt siliți a întrebuița timpul liber pentru alte ocupațiuni de câștig.

Dela astfel de învățători, a căror număr, durere, la noi este mare, nu

scăpare nu e decât în grădina lui Vodă. Acolo scia el nesce culcușuri unde nu l'ar fi putut găsi, șiua în amiada mare, dară încă mi-te noaptea. Se strecură fără a fi vădut de cine-va și se pită într'una din cele ascundători.

Inima lui Stefan iară se deschise seninătatea iară se urca pe fața lui. Veți că Stefan-Vodă avea mai multe ciasuri bune decât rele. A doua și către sară, eșind să se mai răcorească de zăduful dălei, întră în grădina singur, singurel, cum avé el obicei când avé de cetit cărți de pe la împărați și crai.

Tolpa vedându-l că are să treacă tocmai pe unde se afla el, se urcă ca o mătă într'un măr, legă bréul cu un capăt de o ramură a pomului, iară cu celalalt capăt se legă de subsuori, și se lăsă a-i bălăi picioarele în vânt. Astfel era atârnat printre frunzișul pomului.

Trecând Vodă pe potică, și aruncându-și ochii asupra pomului, vedu pe Tolpa spândurat. Inima Măriei Sale se înduioșă, și părându-i rău de porunca ce dase în ziua trecută dăse:

Sărmenul Tolpa, mare trebuie să-i fi fost groaza când a auđit porunca ce am dat să-l spânzure. El n'a mai acceptat până să mai vie gâdea a'l mai da și pe dănsul de osteneală, ci și a făcut samă singur. Îmi pare rău de el. De ar mai trăi încă, l'ași erta de moarte.

N'apucă să mai facă trei pași și Tolpa țup! în urma lui Vodă. Cum îi auđi vorbele cele milostive el se deslegă iute și sări jos din pom. Stefan întorcându-se îl vedu cu capul la pământ. Iară Tolpa strigă:

„Fie voia ta.”

Bine că barim de frica spânzurătorii ai învățat Tatăl nostru. Atunci mai prins cu iscălitura; acum cu cuvântul. Dară să nu cutezi a mai face vre-o blăstămăție, că nu vei scăpa cu voia sau fără voia nu știu cui.

Era glumeț Stefan Cel Mare câteodată, și îi plăcea a asculta și glumele nesărate și nezămutate, erau oropsite; și cei de prin pregiurul lui nu prea se jucau cu focul fără să se pârlească.

„Convorbiri lit.”

se poate pofti, ca să-și iee timp de a mai învăța limba maghiară, — ceea ce și între cele mai bune împregiurări nu se poate numai prin diligență privată a se ajunge; — prin urmare pucendend din acest proiect de lege pentru ei n'ar rămâne alta îndărăpt, decât că, dacă n'au ajuns al cincidecilea an al etății, să fie amovați din postul lor; dar apoi în asemenea cas nu ne putem închipui, cum s'ar pute suplini locul învățătorilor amovați prin alții capabili, pe când este știut, că asemenea capabili învățători abia sînt în numărul cerut, iar a improvisa învățători capabili este cu imposibilitate, mai ales pentru stațiuni, unde nu este asigurată învățătorului nici chiar pânea de toate zilele.

Înainte de a se fi făcut proiectul de lege asupra instruițiunii publice la anul 1868, — ministrul de atunci al cultelor și instruițiunii publice de pie memorie, pentru consultarea și discuțiunea obiectului din chestiune, a convocat anchetă, în care a chemat experți și din partea tuturor confesiunilor pe calea autorităților respective bisericesci. Adenc ne pare rău, că cu abatere dela procedura urmată atunci în cazul present nu s'adat ocaziune autorităților noastre bisericesci spre ași da opiniunea asupra proiectului de lege de o însemnată atate de mare și ponderoasă, care dacă se întempla, probabil că biserica noastră n'ar fi venit în acea pozițiune neplăcută, ca să fie silită a se întoarce la preanaltul tron al Maiestății Tale cu îngrijirile ce provin din acest proiect de lege, care după părerea noastră nu e oportun.

După ce nu ne putem măguli cu acea speranță, că am pute împedeca primirea acestui proiect de lege, a cărui neoportunitate și neexecutabilitate o am aratat-o mai sus, în cazul când acela s'ar înainta la corpul legislativ: ne ținem de datorință patriotică, pe lângă exprimarea din nou al omagiilor noastre de supuși și de credință neștrămutată a veni la Maiestatea Ta cu acea preaumilită rugare, ca în interesul culturii publice și a linisței interne a popoarelor să Te înduri a denega preanalta aprobare prealabilă acelu proiect de lege.

Cari dealtmintrea recomandându-ne biserica în preanalta grație și îngrijire părintească, de carea tot-deauna cu adencă mulțămită s'abucurat, sîntem cu cel mai deplin și profund omagiu, Ai Maiestății Tale.

Viena, la 12 Februarie, 1879.

credincioși supuși

Corpul episcopesc și deputațiunea consistoriilor eclesiastice ale bisericii gr. orientale române din Ungaria și Transilvania.

(Subscriși: Miron Romanul arhiepiscop și metropolit, episcopii și deputațiunea).

Revista politică.

Sibiu, în 5 Februarie.

Pășirea resolută a Românilor din Austro-Ungaria față de maghiarizarea învățămîntului a provocat un vifor cumplit în presa maghiară. Începînd dela opoziționalul „Pesti Naplo“ până la cea din urmă foaie guvernamentală, toți și toate strigă cu gura mare contra Românilor. Se înțelege că frasa obicinuită și tocită despre „dacoromanism“ se variaza în toate melodiile.

„Pester Lloyd“, vorbind despre acest pas al Românilor într'un articol ce cuprinde două coloane, o declară simplu de o împertinență, a merge cu astfel de plânsori la Maj. Sa și ai da Maj. Sale sfaturi cum are să procedă față de consilierii sei constituționali. Acest diar află chiar cruțarea și afabilitatea cu care s'a primit deputațiunea română de Maj. Sa de ceva

extraordinar. „Este speranță“ sfârșese „Pester Lloyd“, „că răspunsul în ca u să va resulta cu atât mai aspru și mai hotărîtor, cu cât a fost el prealabil în formă mai domol.“

„Pesti Naplo“ amenință dicînd: „Vom vedea la curînd: a cărui cuvînt valorează în curte mai mult, a lui Coloman Tisza sau a episcopilor români?“

„Ellenör“, organul ministrului-preșident Tisza susține „că proiectul de lege pentru introducerea limbii maghiare în scoalele confesionale corespunde dorinței opiniunii publice (? R.) și interesului limbii statului. Aceasta dorință și acest interes se va realiza fără nici o privire la machinațiunile episcopilor români.“

„Hon“ nu și poate explica pentru ce atata sgomot, căci însași deputațiunea românească o spune în reprezentațiunea sa, că Români au introdus în scoalele lor limba maghiară; nici amintitul proiect de lege nu intenționează alt-ceva.

„Alföld“ într'un ciclu de articoli, care nu l'a sfârșit încă, crede că va fi bine să ne înțelegem cu Români se vedem ce voiesc?

În Viena s'a sfârșit după multe și îndelungi dureri crisa ministerială. Ministeriul vechiu s'a reactivat, afară de principiile Auersperg și Dr. Unger. Dr. Unger fu decorat cu crucea mare a ordinului Leopoldin. Dr. Stremayr nu s'a făcut ministru president ci numai conducătorul consiliului ministrilor. Ministeriul de interne l'a primit contele Taaffe. Noul ministeriu se va întruni astăzi cu ministeriul unguresc într'o conferință pentru a se înțelege de spre proiectele ce au a se așterne delegațiunilor.

Cestiunea de Arab-Tabia se află în același stadiu, care l'am schițat noi în Nr. trecut. Trupele române țin fortul ocupat.

„Monitorul oficial“ din Petersburg publică un manifest al împăratului datat din 15 l. c. cu privire la ratificarea păcii definitive cu Poarta și la mandatul esmis pentru reînțarcerea trupelor.

O notă a ministrului president Wadington urgează deslegarea cestiunii grecesci pe basa hotărîrilor congresului. Poarta trimise comisari cu mandate estinse.

Deputațiunea română la Majestatea Sa.

Conducătorul deputațiunii, arhiepiscopul și metropolitul Miron Romanul, predând petițiunea s'a adresat cătră Maj. Sa cu următoarele cuvinte;

Majestate imperială și apostolică regală! Prea grațioase Doamne! Episcopatul bisericii române greco-orientale din Ungaria și Transilvania însoțit de deputațiunile consistoriilor diecesane respective îndrăsnesc în interesul culturii generale a credinciosilor nostri, corespondătoare trebuințelor reale, a se presenta cu devoțiune omagială înaintea Prea Înaltului Tron al Majestății Voastre cu cea mai umilită rugare: Majestatea Voastră să Vă îndurați a denega prea grațios Prea Înalta sancțiune prealabilă proiectului de lege, pregătit deja de Prea Înalt al Vostru guvern și ținătoriu la introducerea obligatorie a limbii maghiare, ca obiect de învățămînt în scoalele elementare, cu atât mai mult, cu cât eventuala executarea unei astfel de legi n'ar întempana numai pedeci neînvingibile ci ar conturba liniștea internă a credinciosilor nostri, zeloși de limba și naționalitatea lor.

Îndrăsnind în privința aceasta a presenta Maj. Voastre cu cea mai adencă devoțiune reprezentațiunile noastre prea umilite prindem ocaziunea

pentru a da și espresiune orală acelor simțeminte prea loiale, ce biserica noastră nutrește pentru Prea Înalta Personă și Tronul Majestății Voastre, precum și pentru patrie.

De la Caransebeș am primit următoarea depeșă, carea pentru nrul nostru de Sâmbătă a sosit prea târziu:

„Membrii deputațiunii naționale din diecesa Caransebeșului a fost așteptați la gara din Lugos de un public preste 300 persoane. Astăzi episcopul Popasu întempinat de inteligență. Mai multe trăsuri, călăreți. De sară e conduct de facile împreunat cu cântări.

Programa

festivității de primire în Sibiu a deputațiunii esmise la Peanaltul Loc în afaceri școlare naționale române.

1. În 6/18 curg., ca în ziua sosirei deputațiunii, la 8 oare dimineața banderiu și toți participanții se vor afla la gară, unde sosind trenul, Escelența Sa Păr. Arhiepiscop și Metropolit *Miron Romanul* cu deputațiunea, vor fi binevențați prin părintele protopresbiter I. Hania.

2. Dela gară, Escelența Sa cu deputațiunea, va fi condus la reședință, via: Strada Gusteriței, Piața mică, Piața mare, Strada Cisnădiei și Poplăcei.

3. La 11 oare toți participanții se vor aduna la casa clerului, Strada Cisnădiei Nr. 7, de unde în ordin vor merge la reședință și prin domnul G. Bariș se va saluta și bineventa Escelența Sa P. Arhiepiscop și Metropolit *Miron Romanul*. De aici reînțorcînd, vor bineventa în corpore pre deputații dd. Archimandrit *Popea* și *Partheniu Cosma* în locuțiunile proprii.

4. Sara conduct cu toarțe. Punct 7 oare conductul va porni din casa clerului, Strada Cisnădiei Nr. 7, preste Piața mare, Strada Măcelarilor și se va posta în fața reședinței arhiepiscopesci, unde domnul Iosif Hodoș, prin cuvînt va da espresiune festivității; se va da apoi espresiune de recunoștință domnului Archimandrit *Popea*, de unde conductul va procede pe Strada Poplăcei la cuarțitul domnului deputat *Cosma* spre a i se esprima asemenea recunoștință.

De aici întorcînd în Piața Căsarimei, se vor depune torțile spre ardere.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Budapesta, 13 Faur st. n. 1879.

Într'unul din numerii trecuți ai stimatei „Telegrafului Român“ s'a luat notiță despre serata musicală împreunată cu danț arangiată de tinerimea română de aici în favoarea societății de lectură „Petru Maior“.

Atât din punctul de vedere al scopului filantropic, cât și ca dovadă de oareși care mișcare națională, cred că publicul român va primi cu interes încercarea mea de a descrie aceasta petrecere. Într'adevăr, deși în genere viața socială, care domnesce între Români din Budapesta nici decum nu se poate numi deplin mulțămitoare, deși spiritul național mult trebuie să sufere sub această eră, totuși cu satisfacțiune și cu bucurie vin a ve încunoscînta, că în casu de față Români de aici au dovedit armonie și zel, documentînd încă odată că cu puteri unite ce se părea greu, ușor se realizează. Ce e drept această armonie, acest zel s'a documentat pe un teren secuadar, dară și cu aceasta să fim mulțămîți în vremi atât de grele.

Permiteți-mi dară vă spun cum se nascu planul acestei serate. Avem aici o societate de lectură, „Petru Maior“ carea abia vegeta dintr'o di până într'alta, așa încât nici chiar rata de

trimestru pentru cuarțir nu scia de unde să se acopere, și totuși această societate este de mare însemnată, tocmai aici, unde atât de puțin se cultivează limba română și spiritul român până acuma fu de mare folos conservînd și lășind, deși în dimensiuni modeste, simțul român și mândria dreaptă națională.

În aceste critice împregiurări tinerimea română, contînd pe sucursul publicului mare, se hotărî, a sări într'ajutoriu, arangînd în favoarea societății petreceri musicale împreunată cu danț. Un comitet zelos se îngrijă de binevoitori și desteri diletanți și într'adevăr stăruințele acestui comitet repurtară un succes peste așteptările tuturor.

În seara din 12 Faur st. n., în sala de paradă din „Hotel Hungaria“ se întruni un public distins și numeros, compus parte din familiile române de aici, parte însă și din numeroase și distinse doamne și domni de naționalitate neromână. Programa petrecerii musicale se esecută într'un mod destul de esact și nici publicul nu se rețină dela aplause cu tot dreptul sincere. Permiteți-mi însă să fiu complet, numindu-vă diferitele puncte.

Chorul vocale cu acompaniarea muzicei militare întonă „Imnul gîntei latine“, acel imn al cărui text, din mai multe privințe, împlie de mândrie inima Românilor. Chorul și a făcut detoria pe deplin și cu succes, nu pot însă retăce modesta mea opiniune, că melodia nu este la înălțimea sublimului tecst. Amabila dșoară Aurelia Vornicea dedă o probă de frumoasă desteritate pe piano delectându-ne cu „Polonaise“ de Fr. Liszt. Al treilea număr fu declamarea poemului epic al celebrului nostru poet V. Alecsandri „Peneș Curcanul“ de domnul Teofil Bogdan, esecutată cu buna pricepere și buna întonare. Dl cav. Iuliu de Pușcariu a dat publicului ocaziune a audă foarte bine de pe violină frumoasa și înduioșitoarea „Melancholie“ de Hellmesberger, documentînd că este diletant de prețuit. Dulcea și melodioasa poeziă populară „Nu te pot uita“ compusă de M. Franchetti, cântată de dl C. Radulescu pîtrunse inimile române și ale străinilor. Vin acuma la numărul cel mai interesant. Dșoara Elena Zaphiry, o domnișoară tineră și grațioasă, elevă a mult renumitului Francisc Liszt esecutînd una din cele mai frumoase opere a mestrului seu, a documentat o artă, o desteritate cu mult mai pe sus de măsura diletantismului. Salutăm o virtuoasă română! Publicul întreg fu răpit, și sub auspiciile lui Liszt însuși care fu de față la întreg concertul, de multe și repețite ori și exprimă prin frenetice aplause mulțămirea și recunoșterea unui rar talent. Dșoara Melanie Ioanovici ne încântă cântîndu-ne „Ogni sabato avrete il lume“ de *Gordigiani*. Și aceasta bucată fu ascultată cu multă plăcere. Dulcele cuvinte italiene, cu melodioasa voce cântate — aplausele ploau. După producțiune urmă danț animat și, considerînd numeroasele și grațioasele flori a le cununei de tinere doamne, după ce dșoara Livia de Mocioni cu cav. Iuliu de Pușcariu începură danțul, lucru foarte natural că petrecerea deveni din ce în ce mai plăcută. Nici jucători nu lipsiau, erau încă mai numeroși decât jucătoare, ceea ce după cum mi spuse o drăgălașă vecină tot-deauna este bine. Mama petrecerii ilustra doamnă Georgiu de Mocioni, cu satisfacțiune putu privi la această petrecere strălucită. Cu mirare deodată observarăm că a venit timpul pauzei. Pausă pentru doamne și domnișoare și pentru cei mai mulți jucători, însă nu pausă pentru dece voci nice flăcăi tineri români, cari esecutară „călușeriul.“ Trebuie să mărturisesc că și acest joc

a întrecut cu mult așteptarea mea cam sceptică.

Sub conducerea „vătafului“ dlui Drd. Absolon Todea „călușierul“ de curse cu multă precizie satisfăcând pe deplin pre Români și punând în plăcută uimire pe străini. Întreg publicul erupse în aplauzele cele mai sincere. Între alte danțuri mai însemnate s'a produs „Ardeleana“, carea o jucară și străini având oare-care asemănare cu „csárdás.“ Quadrille se jucă în două coloane, eu am numărat 44 de părechi. Și „csárdás“ fii jucat de toți cu vioiciunea, care o pretindea cel danț. Astfel danțul curgea mereu și numai chiar la 6 oare dimineața se putură jucătoarele și jucătorii îndupleca a scurta plăcerea.

Presupunând că și doamne și d-șoare vor ceti această descriere mi am dat silință a analiza încât-va și toiletele cele mai gustoase între cele gustoase. Regina balului între domnișoare cu drept cuvânt îndrănesc a numi pre d-șoara Livia de Mocioni la carea și o frumseță naturală și toilleta bogată și plină de gust se întruniră a o face regină. Haină de atlas cu Ilusion alb, o guirlandă roșie și în păr o frumoasă cunună detrandafiri galbini selbatici contrastau frumos cu părul negru. Lady Patronesse purta o haină grea de atlas negru, doamna cav. de Pușcariu haină neagră de mătase cu dentele albe, doamna Iosif Vulcan o foarte frumoasă haină de catifea și grosgrain de culoarea roșie de bordeaux, împodobită cu frumoase flori corespundătoare; doamna Cimponeriu haină de mătase neagră cu flori; d-șoara Ioanovicu haină de culoare chamoix cu briliant foarte gustoasă și altele multe.

Dintre domni au fost prezenți: Dr. Alecsandru Mocioni, Eugen Mocioni, cav. Pușcariu, Babeș, Faur, dep. Serbu, președintele general al comitetului Iosif Vulcan etc. Unii domni fură reținuți, participând la deputațiunea către Majestatea Sa în cauza proiectului de a introduce limba maghiară în scoalele noastre poporale. Triste vremi!

Venitul material încă întrecu așteptările cele mai sanguinice. După cum am aflat venitul curat se va urca la 600 fl. Alteța Sa Regală principele Carol trâmise 100 fl. Astfel societatea „Petru Major“ este salvată.

Poate cineva dintre cetitori va cugeta: eată un membru al comitetului scrie și va cam esagera în descrierea acestei strălucite petreceri din laudă proprie! ei bine eu nici n'am avut onoarea a fi membrul comitetului. Oh! eu sum bolnav, nu sum în stare a me încorda. Sum bolnav cu trupul, sum bolnav cu anima română — veni-vor timpuri mai bune?! L. B. L.

Varietăți.

* (Călătoria Majestății Sale la Banat). „Wiener Extrablatt“ aduce scirea întresantă, că Maj. Sa va călători la toamnă la Banat. Prilej la aceasta călătorie va da serbarea, care se va arangia de comitatele Timiș, Severin, Caraș și Torantul. În 7 Septembrie a. c. se împlinesc 100 de ani, de când aceste comitate, cunoscute în toată lumea sub numire de „Banat“ sub guvernul Mariei Teresie s'au încorporat Ungariei. Afară de aceste se vor ține la Timișoara la toamnă exerciții mai mari militare. În cercurile curții se nutrește speranța că Maj. Sa Împărăteasa va însoți în aceasta călătorie pe Maj. Sa Împăratul.

* (Cas de moarte). Canonul gr. cat. din Blaj Ioan Chirilă a reposat acolo în 6 Februarie n. în etate de 76 de ani.

* (Un preot papistășesc) din comitatul „Gran“ a descărcat pușca sa plină asupra unei adunări de ficio-rași, cari se jucau în fața casei lui. Pușcătura nimeri un ficioarăș de 16 ani așa, încât bietul băiat cădă numai decât mort. Oare popa acesta încă s'a basat pe infalibilitatea papistășescă?

* (Postă secretă). După cum se scrie „Gazetei Naționale“ din Berlin, în Wilna (Rusia) poliția a descoperit o postă secretă, care se întinde preste o mare parte a imperiului rus și care e destinată pentru transmiterea corespondinței israelite. Posta, care e înființată de Evrei, are funcționarii săi proprii și transmite scrisorile ce i se încredințează pentru un port de cinci copeici. Șeful stațiunii postale din Wilna, care a fost arestat, era o Evreică. „Rom.“

* (O călătorie împregiurul globului). Diarele străine comunică că d. Hars, consulul american din Alecsandria a îndeplinit, acum de curând o asemenea călătorie în curs de 63 zile. Plecând din Alecsandria, a ajuns în douăzeci de zile la New-York, trecând prin Brindisi, Paris, Londra și Liverpool. Alte douăzeci de zile i permisera să treacă prin San-Francisco, Yokohama și Hong-Cong. În alte zece zile, el ajunse la Ceilon, de unde merse în douăsprezece zile dela Galle la Suez; de aici câte-va oare i fură de ajuns spre a completa cercul călătoriei sale întorcându-se înapoi la Alecsandria.

* (Un leac nou). „Fremans Journal“ spune că transfuziunea laptelui în sângele unui bolnav care era aproape de ași da sufletul din cauză de slăbiciune a fost operată cu succes într'unul din spitalele Dublinului. Bolnavul părea că nu are decât câteva minute de trăit, când i se introduse în vine lapte proaspăt de vacă, și astăzi este restabilit.

Sciri ultime.

Astăzi la 9^{1/2} oare a sosit Escel. Sa Părintele nostru Archiepiscop și Metropolit dimpreună cu ceilalți deputați trimiși din archidieceasă la Înaltul tron în cauza scolară, în mijlocul nostru. Toată inteligența română din loc, dimpreună cu o mulțime de popor dimprejur și banderii de preste 200 calăreți a făcut Escel. Sale și deputaților noștri o primire din cele mai călduroase și entusiastice.

(După „S. d. T. B.“)

Budapesta, 17 Februarie n. Ministrul de finanțe a făcut un exposé în casa deputaților. Drept punct de mănecare pentru regularea situațiunei fin. ministrul designează reducerea speselor de ocupațiune din Bosnia la un minimum, reținerea dela ori ce pas împreună cu sarcini nouă, cruțări prin gruparea drumurilor de fer, înmulțirea veniturilor, urcarea contribuțiunilor indirecte și crearea a nouă contribuțiuni. Ministrul atinge cestiunea armatei, care nu poate fi judecată numai din punct de vedere curat financiar, se va vorbi înse despre dânsa cu ocaziunea prolongirei legii de apărare.

Țăranul român.

Țărani, ciocoi și boieri.
(Urmare.)

Sunt 5 feluri de oameni, care alcătuiesc „albăstrimea“ din România: 1) Rămășițele boierilor de odinioară. 2) Slugile boierești și urmașii lor. 3) Tărgoveți. 4) Străinii adunați în țară. 5) Câți-va oameni eșiți din popor și aceștia mai ales feciori de popă.

Din aceste cinci feluri de oameni unul singur poate să aibă „frumoase

obiceiuri“, boierii; cei-lalți sunt parveniți, adevăci ciocoi.

Sunt o mulțime de împrejurări, în urma cărora boierii nu puteau să impună celorlalți oameni de albăstrime convențiunile tradiționale ale boierimii.

Înainte de toate nici ei însuși nu erau o clasă disciplinată, ci de mult încă trebuiau să primească în rândurile lor fel de fel de parveniți, care scădeau vața treptei boierești. În zilele noastre apoi boierii au văzut cum încetul cu încetul ciocoimea se ridică alături cu stăpânii de odinioară, ba chiar mai pre sus de dânsii; așa unii mai îndărătnici s'au retras pe la moșii ori în străinătate, unde găseau o societate potrivită cu pretențiile lor, iară alții mai îngăduitori și mai amețiți de nouăle idei egalitare s'au pus alături cu ciocoimea. Cei retrași pe la moșii au trăit cât-va timp ca nisce antichități curioase și apoi s'au stins de pe fața pământului neajăți de nimeni. Cei duși în străinătate au trăit cât-va timp în mijlocul cercurilor ceși doriau, apoi au cădă încetul cu încetul prin prăpăstiile capitalelor apusene, și au risipit averea ori în cel mai bun cas, s'au întors în țară cu nisce obiceiuri străine. Cei remași în viața publică în sfârșit s'au ciocoi. Astfel vedem așa numita înaltă societate română de astăzi alcătuită din oameni ruinați, oameni demoralizați, oameni cu apucături străine, oameni parveniți; în deobște din fel de fel de oameni, între care până acum convențiunile sociale nu s'au putut stabili. Numai pe ici pe colo se mai zărește câte o adevărată rămășiță mai mult ori mai puțin modernizată a boierimii de odinioară, câte un om mândru, aspru, dispus a cere supunere, dară corect în purtările sale.

Când un asemenea om se ivește în preajma vederii țăranului român, acest țăran simte cu cine are a face și nu se depărtează, ci se apropie. A vorbi cu un boieru e pentru țăranul român cea mai mare mulțămire; nici odată el nu uită cuvintele auzite de la un boieru și mereu spune cum „boierul“ l'a întrebat ce face, cum i-a dîs vorbe bune, ba chiar cum l'a ocărit.

Ce înțelege însă țăranul, când dîce „boieru“?

Înțelege el pe proprietariul de moșii mari? înțelege pe urmașul unei familii vechi? înțelege pe înaltul funcționarului?

Nu! — căci: „Boierul rămâne boieru, chiar și fiind legat cu teiu la brâu.“

Înțelege deci pe omul cu anumite calități, vederi și obiceiuri frumoase, comune unei întregi clase sociale; el presupune că marele proprietariu, urmașul vechei familii, ori înaltul funcționarului, are aceste calități, potrivite cu „starea, neamul și rangul“ lui; îndată însă ce nu le are, mojiul dîce că: „Boierul s'a ciocoi.“

Și fără îndoială în această sentință se exprimă foarte multă averseziune și foarte mult dispreț.

Boierul „ciocoi“ este acela, care nu știe să ție în purtările sale seamă de drepturile și datoriile stării și ale rangului seu, omul, ce se abate dela vederile și obiceiurile clasei din care face parte. Boierul mare trebuie să fie mândru, aspru, darnic, dispus a cere supunere, drept și corect în purtările sale; îndată ce nu are aceste calități, țăranul îi dîce, că s'a „ciocoi.“ I se iartă boierului lipsa de dârnicie, și nedreptatea; nu se iartă chiar o prea mare asprime: nu i se iartă însă prisosul de bună voință și lipsa de bună chibzuială în purtările sale.

E „ciocoi“ boierul, care întem-pină pe mojiu cu prea multă bună-voință ori care nu știe să-i vorbească în limba lui și să-i dîcă la soroace: „Tacă-ți gura, mojiule!“

Dară tocmai atât de „ciocoi“ e acela, care se arată mai mândru, mai aspru și chiar mai darnic decât se cuvine după starea și rangul lui. Acesta e adevăratul ciocoiu.

Ciocoi sunt slugile boierești și ori ce alți oameni parveniți, care vor săși dea aierul de boieri, oameni, care nu fac parte din vre-o clasă socială organizată, nu au convențiuni sociale stabile, ci rătăcesc de capul lor printre cei-lalți, oameni „cum se cade.“

Iată deci cuvântul pentru care țăranul român e tăcut și rezervat față cu noi. Sîntem în ochii lui nisce oameni, care nici nu pot să fie cum „se cade“, fiindcă nu avem decât foarte puține convențiuni sociale și îndeobște nu scim, care ar trebui să fie purtările noastre în anumite împrejurări. Singur bunul simț firesc ne este povățuitorul în cărările vieții și singur acesta ne poate câștiga trecere la țărani. Căci țăranul atât de supus convențiunilor sale sociale, foarte bine scie ce i se cuvine unui om după rangul și starea sa, și îndată ce vede că vre-unul dintre noi scie săși potrivească purtările cu starea și rangul, se apropie cu încredere și are respect de dînsul.

El scie că nu mai ținem la credința strămoșilor noștri, că nu mai avem obiceiuri stabilite la nuntele, la înmormântările, la petrecerile și în deobște la întâlnirile noastre, scie că facem taote lucrurile după capul nostru, după tipicuri străine ori, în cel mai bun cas, după nisce vechi obiceiuri, la care nu mai ținem decât în formă, scie că nu sîntem o societate organizată prin fie-care dintre membrii ei, ci o samă de oameni deșirați, dintre care nici unul nu reprezintă mai mult decât individualitatea, starea și rangul seu. Sciindu-lă toate aceste, el nu scie cu cine are a face, când vre-unul dintre noi se ivesce în preajma vederii lui. Este un ciocoiu, adevăci un om cu calități și obiceiuri nehotărâte în deobște rele ori cel puțin proaste, un om, în care nu poți avé încredere, decât după ce l'ai cunoscut personal.

Așa țăranul dat de deschis și de vorbăreț, când vede pe vre-unul dintre noi, numai decât se retrage ca melcul în ghioacea sa și așteaptă să vadă cu cine are a face. Numai într'un târziu și numai după multă chibzuială se hotărăse să dîcă: Stăi, că acestai un om, cu care poți vorbi!“

Și omul, despre care țăranul își dîce aceste cuvinte, are trecere în sat și nu dă decât de țărani deschiși și vorbăreți.

(Va urma).

Bursa de Viena

din 17 Februarie n. 1879.	
London	116 85
Argint	400
Galbin	5 57
Napoleon d'aur (poli)	9 33
Valuta nouă imperială germană	57 55

Ad. Nr. 27.— 1879.

1—3

EDICT.

Constantin Leș din Comuna Făuresci prot. Cetăței de peatră, care de 7 ani cu necredință au părăsit pre legiuina sa soție Ana Puț din Plopiș, fără a se sci ubicațiunea lui, prin aceasta se provoacă, ca în termin de un an dela publicațiunea acestui edict să se prezenteze înaintea subscrisului scaun protopresbiteral ca for matrimonial, căci la din contră și în absența lui se va pertracta și decide procesul divorțial redicat asupra.

Cărpiniș în 25 Ian. 1879.

Scaunul protopresbiteral greco-orient, al Cetăței de peatră ca for matrimonial.

Ioan Șovrea m. p.
adm. protopresb.